

Dringende beleidsmaatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften

Op 15 juli 2011 besliste de Vlaamse Regering om, in afwachting van een invoering van leerzorg op langere termijn, een **aantal dringende beleidsmaatregelen** te nemen ten behoeve van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften.

1 Vertrekbasis Regeerakkoord en beleidsnota

- In het **Vlaamse Regeerakkoord**¹ werd afgesproken dat voor het verbeteren van het gewoon en buitengewoon onderwijs voor leerlingen met specifieke noden een decreet leerzorg nodig was dat geleidelijk zou worden ingevoerd. Dit op voorwaarde van een breed maatschappelijk draagvlak, ook en vooral in het onderwijsveld.
- In de **beleidsnota Onderwijs**² werd dit verder geconcretiseerd. Vertrekkende van het voorontwerp van decreet betreffende leerzorg dat op 19 november 2008 een eerste principiële goedkeuring kreeg van de Vlaamse Regering en op basis van het advies dat de Vlaamse Onderwijsraad over dit voorontwerp uitbracht, zou het **overleg met alle betrokkenen hervat** worden om het concept te verbeteren en het draagvlak te vergroten.

De **gewijzigde beleidscontext** in vergelijking met de vorige legislatuur (het VN-Verdrag van 13 december 2006 inzake de rechten van personen met een handicap werd in 2009 geratificeerd en de budgettaire situatie biedt minder ruimte) waren eveneens aanleiding tot het afdruisen van een aantal specifieke leerzorgthema's (zie punt 2).

2 Overleg in resonantiegroepen – standpunnennota's

- Op de vergadering van de Vlaamse Regering van 7 mei 2010 werd afgesproken om een **aantal thema's opnieuw af te toetsen bij de koepels, het GO! en de vakbonden**

¹ De Vlaamse Regering 2009-2014. Een daadkrachtig Vlaanderen in beslissende tijden. Voor een vernieuwende, duurzame en warme samenleving. *Doorbraak 1. De lerende Vlaming: elk talent telt - hoofdstuk 8. Omgaan met gelijke kansen en diversiteit*

² Beleidsnota 2009-2014. Onderwijs. Samen grenzen verleggen voor elk talent. (Operationele doelstelling 2.3 *Leerzorg en een zorgcontinuüm uitbouwen*)

enerzijds, en bij het Vlaams Ouderplatform (VLOP)³ anderzijds. In de periode van september 2010 tot april 2011 werden volgende thema's behandeld:

1. De **gefaseerde invoering** van leerzorg met een basisdecreet waarmee het leerzorgkader wordt vastgelegd (op korte termijn) en aanbouwdecreten voor het uitwerken van de financieringsmechanismen (op langere termijn);
2. De implicaties voor het onderwijsbeleid en de onderwijspraktijk van het **VN-Verdrag** inzake de rechten van personen met een handicap;
3. De omkadering en planning van het aanbod buitengewoon onderwijs voor kinderen met een **autismespectrumstoornissen (ASS)**
4. **Competentieontwikkeling – professionalisering**;
5. De **juridische uitwerking** van het leerzorgkader.

Het overleg in beide **resonantiegroepen resulteerde in een standpuntennota**. Bij de bespreking van elk thema werden de standpunten van de geledingen opgelijst. Elk standpunt werd door de verschillende geledingen afgetoetst bij hun respectievelijke achterban en al of niet onderschreven.

3 Onvoldoende draagvlak

De standpuntennota's lieten de Vlaamse Regering toe af te wegen in welke mate er draagvlak was voor leerzorg. De leden van de Vlaamse Regering konden enkel concluderen dat er **onvoldoende draagvlak was voor de gefaseerde aanpak** met een basisdecreet en aanbouwdecreten:

- Uit de standpuntennota's blijkt dat er tussen de geledingen van beide resonantiegroepen, maar ook binnen de geledingen van dezelfde resonantiegroep (uitgesproken) **meningsverschillen blijven bestaan** ten aanzien van een aantal belangrijke thema's van het leerzorgdossier (bv. inzake de implementatie van het VN-Verdrag, de wijze van aanpak van het dossier ASS...). Het aantal standpunten met consensus blijft eerder beperkt;
- De geledingen blijven **vragen hebben bij de juridisch-technische uitwerking** van het leerzorgkader (terminologie, inschalingscriteria en het instrumentarium dat daarvoor nodig is...) en bij een aantal van de uitgangspunten (bv. de wenselijkheid van het werken met doelgroepen);

³ Het Vlaams Ouderplatform (VLOP) bestaat uit de 3 erkende ouderkoepels, aangevuld met belangengroepen. De deelnemende organisaties van het VLOP zijn:

- Vlaamse Confederatie van Ouders en Ouderverenigingen (VCOV); GO! Ouders; Koepel van Ouderverenigingen van het Officieel Gesubsidieerd Onderwijs (KOOGO);
- Vlaamse Ouders van Kinderen met een Cochleaire Implant vzw (VLOK-CI);
- **Platform Recht op Inclusief Onderwijs (PRIO)**: Inclusie Vlaanderen, Gezin en Handicap, Vlaams Patiëntenplatform, Werkgroep Ouders uit het ION project, Vlaamse Vereniging Neuromusculaire Aandoeningen- (NEMA), Federatie van Vlaamse DovenOrganisaties (FEVLADO), Vereniging personen met een handicap (VFG).
- Ouders van ReumaKinderen en –Adolescenten (ORKA);
- De Gezinsbond;
- **Overleggroep Ouders van normaal- en hoogbegaafde Kinderen met specifieke Leer- en/of Ontwikkelingsproblemen**: BEKINA vzw, Vereniging voor ouders en opvoeders; Centrum ZitStil vzw, Omgaan met ADHD; DYSPRAXIS vzw, Oudervereniging van kinderen met Coördinatie –ontwikkelingsstoornis; SPRANKEL vzw, Vereniging van ouders van normaalbegaafde kinderen met leerproblemen; Vlaamse Vereniging Gilles de la Tourette vzw; NLD-vereniging vzw, Vlaamse Vereniging voor niet-verbale leerstoornis en Zelfhulpgroep Dysfasie

- Er is **onvoldoende vertrouwen** om het leezorgkader met een basisdecreet te verankeren en dit nadien via aanbouwdecreten verder vorm te geven. De samenhang tussen alle elementen moeten in z'n geheel kunnen beoordeeld worden en de impact op het onderwijskundige, organisatorische en personele vlak moeten vooraf ingeschat kunnen worden op basis van objectieve gegevens;
- De **budgettaire implicaties** bij een geleidelijke invoering van het leezorgkader worden als onvoldoende duidelijk beoordeeld. Er zijn ook bijkomende eisen inzake de basisfinanciering van scholen en individuele ondersteuning als voorafgaandelijke voorwaarde voor een akkoord over leezorg;
- Leezorg blijft gepercipieerd als een **risico op overbevraging** van scholen en CLB en voor het behoud van de kwaliteit van de arbeidsomstandigheden en ondersteuningsopdracht van het personeel. Een evaluatie van de huidige situatie en competentieontwikkeling worden als voorwaarden gesteld, voorafgaand aan de invoering.

De **onderwijsvakbonden** deelden in een **gemeenschappelijk schrijven** van 18 mei 2011 mee dat er wat hen betreft geen draagvlak is voor de geleidelijke implementatie van leezorg zoals voorgesteld tijdens de besprekingen in de resonantiegroepen.

4 Dringende maatregelen

Bovenstaande elementen lieten de Vlaamse Regering besluiten dat in afwachting van de implementatie van leezorg op langere termijn en in functie van het vergroten van het noodzakelijke draagvlak voor deze hervorming, een **aantal dringende beleidsmaatregelen** genomen moeten worden om in te spelen op een aantal **belangrijke uitdagingen** op het vlak van kwaliteitsvolle diagnostiek, het onderwijsaanbod voor kinderen met ASS, de implementatie van het VN-Verdrag, competentieontwikkeling en professionalisering en enkele specifieke thema's.

De belangrijkste maatregelen die nog deze legislatuur hun beslag moeten krijgen zijn:

1. Kwaliteitsvolle diagnostiek

- Het beter definiëren van de types van buitengewoon onderwijs zodat er terug meer transparantie komt in welke leerlingen in welk type van buitengewoon onderwijs terecht kunnen. Hierdoor moeten betere doorverwijzingen naar het buitengewoon onderwijs mogelijk gemaakt worden en onterechte doorverwijzingen vermeden;
- De toelatingsvoorwaarden voor het buitengewoon onderwijs aanvullen met elementen die te maken hebben met de aanpassingen aan de onderwijsomgeving die nodig zijn om tegemoet te komen aan de noden van de leerling (nood aan een individueel curriculum, evaluatie van het inzetten van STICORDI⁴-maatregelen bij de beoordeling van onderwijsbehoeften van leerlingen...). Voor type 8 een systeem van permanente herevaluatie van de doorverwijzing uitwerken in functie van de herinstroom in het gewoon onderwijs;

⁴ STICORDI staat voor het geheel van maatregelen die te maken hebben met stimuleren, compenseren, remediëren, differentiëren en dispenseren.

- De principes van handelingsgerichte (samen)werken tussen school, ouders en CLB en de inzet van STICORDI-maatregelen verankeren in de onderwijsregelgeving en de regelgeving op de kwaliteitsbeoordeling en begeleiding (pedagogische begeleidingsdiensten en CLB);
- In samenwerking met het beleidsdomein Welzijn de reeds ontwikkelde diagnostische protocollen verankeren en de financiële tussenkomsten voor specifieke diagnoses door externe gespecialiseerde diensten in kaart brengen. Deze kunnen voor sommige ouders een drempel vormen om een gepaste diagnose te verkrijgen;
- Voor de opvolging van de oriënteringen door CLB een permanent, kwantitatief monitoringsysteem (CREON) installeren en een procedure uitwerken voor een kwalitatieve evaluatie van deze oriënteringen door de onderwijsinspectie in samenwerking met het team VAPH binnen de zorginspectie;
- Samen met het beleidsdomein Welzijn de problematiek van de exponentiële stijging van de buitenschoolse hulpverlening (revalidatie, zelfstandige logopedisten...) onderzoeken en in samenwerking met andere overheden op Vlaams en federaal niveau mogelijke maatregelen en een implementatieplan afspreken;

2. Autismespectrumstoornis

- Voor leerlingen met een autismespectrumstoornis (ASS) een type 9 van buitengewoon onderwijs oprichten met in achtname van kwaliteitscriteria. Voor het creëren van aanbod van de andere types van buitengewoon onderwijs worden eveneens kwaliteitscriteria in de regelgeving opgenomen;

3. Competentieontwikkeling en professionalisering

- Een concept voor een globaal professionaliseringstraject op het gebied van de ondersteuning van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften uittekenen, o.a. ook in het kader van het loopbaandebat. Als eerste stap zal de implementatie van en de professionalisering in het werken met de PRODIA⁵-protocollen ondersteund worden. Er zal ook rekening gehouden worden met de resultaten van het lopende wetenschappelijk onderzoek over het zorgbeleid in het gewoon basisonderwijs en secundair onderwijs en het onderzoek over GON en ION;
- Voorzien in een tijdelijk, tweedelijns inclusienetwerk, waar scholen, ouders en CLB bij inschrijving in een school en tijdens de schoolloopbaan terecht kunnen met vragen over het afwegingsproces van het recht op redelijke aanpassingen en het (dis)proportioneel karakter ervan;

4. Implementatie VN-verdrag

- Na kennisname van de resultaten van lopend wetenschappelijk onderzoek (zomer 2012) over het GON en de projecten inclusief onderwijs (ION) gepaste beleidsmaatregelen uitwerken;

⁵ PRODIA staat voor 'project diagnostische protocollen in onderwijs'.

- In functie van het uitwerken van beleidsmaatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften, het advies van het Steunpunt Recht en Onderwijs over de implicaties van artikel 24 van het VN-Verdrag van 13 december 2006 inzake de rechten van personen met een handicap en de jurisprudentie in onderwijs en in andere beleidsdomeinen (werk, wonen, toegankelijkheid), als uitgangspunten meenemen;
- Een nieuw basisartikel uitwerken over het inschrijvingsrecht van leerlingen met een handicap conform de terminologie zoals voorzien in het VN-Verdrag (o.a. redelijke aanpassingen en (dis)proportionaliteit) en rekening houdend met de criteria voor het beoordelen van redelijke aanpassingen zoals vermeld in het protocol van 19 juli 2007⁶;
- De bevoegdheden, de samenstelling en de gevolgen van beslissingen van de Commissie Leerlingenrechten (CLR) aanpassen om de rechtsbescherming bij inschrijving in het gewoon onderwijs te versterken. De betrokkenheid van (vertegenwoordigers van) personen met een handicap wordt hierbij verzekerd;

5. Specifieke doelgroepen

- De engagementen met betrekking tot doventolkondersteuning (o.a. de verhoging van het aantal tolkuren, de verhoging van het uurloon en de vervoersonkosten van de tolken, de vereenvoudiging van de administratieve procedure, de bemiddeling door het CAB en de betrokkenheid van ouders en leerlingen bij de aanwending van de uren), vertalen naar concrete beleidsmaatregelen;
- Het aanbod buitengewoon onderwijs type 5 (zieke leerlingen) in de bestaande ziekenhuisscholen evalueren naar opdracht en omkadering. Onder bepaalde voorwaarden het aanbod uitbreiden naar andere residentiële settings waar kinderen tijdelijk verblijven die geen gebruik kunnen maken van het reguliere onderwijsaanbod. Tenslotte de mogelijkheden van specifieke begeleiding die het mogelijk moet maken dat zieke kinderen toch aansluiting blijven vinden bij hun onderwijsloopbaan, stimuleren.

⁶ 19 juli 2007 - Protocol tussen de Federale Staat, de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap, het Waals Gewest, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en de Franse Gemeenschapscommissie ten gunste van de personen met een handicap.